

PROTOKOLAS

prie Nacionalinio susitarimo

Protokolas parengtas derybų dėl Nacionalinio susitarimo tarp Lietuvos Respublikos Vyriausybės ir verslo bei darbdavių organizacijų metu nustačius klausimus, dėl kurių šį protokolą pasirašančioms verslo organizacijoms reikia konsultuotis su atitinkamomis ministerijomis, sprendžiant aktualius verslo aplinkos uždavinius

1. Bendrosios nuostatos

1.1. Šio protokolo juridinis pagrindas – Lietuvos Respublikos Vyriausybės ir socialinių partnerių pasirašytas Nacionalinis susitarimas (toliau – Susitarimas), kuriame numatyta reguliariai konsultuotis dėl jo įgyvendinimo problemų sprendimo ir sukurti reguliarių konsultacinę mechanizmą, kuris padėtų veiksmingai spręsti kitas ekonomikos, energetikos, transporto, socialines problemas (Susitarimo IX skirsnis „Dinamiškai spręsti problemas“).

1.2. Asocijuotosios verslo struktūros aktyviai dalyvavo svarstant Susitarimą, ypač jame numatytus verslo sąlygų gerinimo klausimus. Kartu jie pateikė daug spęstinių verslo aplinkos gerinimo klausimų, kurie nepateko į pagrindinio Susitarimo tekstą.

1.3. Verslo aplinkos gerinimo klausimai apima įvairių ministerijų kompetenciją. Numatoma, kad konsultacijose dalyvaus asocijuotų verslo struktūrų atstovai ir atskirų ministerijų vadovaujantys pareigūnai.

1.4. Konsultacijų laikas ir vieta bus derinami su atskiromis ministerijomis.

1.5. Ministro Pirmininko kancleris bus informuojamas apie konsultacijų eigą ir priimamus sprendimus.

1.6. Šalys spręš aktualius verslui ir atskirų ministerijų kompetencijai priklausančius klausimus, įskaitant toliau išvardytus (bet jais neapsiribojant).

2. Finansų ministerija

Mokesčiai

2.1. Pridėtinės vertės mokesčio (toliau – PVM) surinkimo plano vykdymas. PVM tarifą mažinti iki 18 procentų. Remiantis siūloma direktyva dėl sumažinto PVM tarifo darbu imlioms paslaugoms taikymo, sumažintą, palyginti su standartiniu, tarifą taikyti atskiroms (viešbučiai, žemės ūkis, keleivių vežimas viešuoju transportu) darbu imlioms paslaugoms. Susitarimo galiojimo laikotarpiu (iki 2011 metų) atsisakyti avansinių PVM mokėjimų.

2.2. Dividendus nuo 2011 metų apmokestinti 10 procentų tarifu, pelno mokesčio už 2009 metus mokėjimo terminą atidėti iki 2010 m. spalio 1 dienos. Remtis užsienio šalių (Olandija, Didžioji Britanija, Vokietija) patirtimi ir mokesčių įstatymuose numatyti nuostatas, leidžiančias įskaityti dėl pasaulinės krizės gautus nuostolius ir sumažinti mokėtiną praėjusių metų pelno mokestį („carry back losses“ taisyklė).

2.3. Lengvatinį 9 procentų PVM tarifą šildymui taikyti iki 2011 m. rugsėjo 1 dienos.

2.4. Nekilnojamojo turto mokesčio įvedimo gairių rengimas.

2.5. Akcizo tarifą dyzelinui, sumažintą nuo 2009 m. rugpjūčio 1 d. iki šiuo metu Europos Sąjungoje (toliau – ES) nustatyto minimalaus lygmens, taikyti ilgesniam laikotarpiui.

2.6. Siekiant užtikrinti vienodas verslo sąlygas atskirose ūkio šakose ir sektoriuose, taip pat skirtingo dydžio įmonėse, vertinti mokesstinės naštos dydį (įskaitant vartojimo mokesčius) ir įtaką atskirų sektorių (transportas, energetika, statyba, žemės ūkis ir pan.) bei tuose sektoriuose

kuriamų paslaugų ir prekių konkurencingumui. Užkirsti kelią akcizais apmokestintų prekių kontrabandai ir nelegaliam pardavimui Lietuvoje.

2.7. Išsamią informaciją apie valstybės ir savivaldybių biudžetus ir fondus – įplaukas bei išlaidas – skleisti internetinėje erdvėje.

2.8. Iki 2012 metų tabako gaminių, alkoholinių gėrimų ir degalų akcizo mokesčio didinimas neturi viršyti minimalaus ES numatyto minimumo reikalavimo. Racionaliai reorganizuoti akcizo mokesčio cigaretėms struktūrą užtikrinant papildomas pajamas į biudžetą.

Valstybės skolinimosi politika

2.9. Biudžeto deficito ir valstybės skolos kaita. Skolinimosi tarptautinėse finansų rinkose ir iš tarptautinių finansų institucijų kaina. Lietuvoje veikiančių komercinių bankų paskolų (ūkio subjektai ir valstybės biudžetas) struktūra. Kredito išteklius skirti ūkio subjektų paskoloms, o ne biudžeto deficitui finansuoti.

Europos Sąjungos struktūrinės paramos lėšų panaudojimas

2.10. Europos Sąjungos struktūrinės paramos lėšų 2007–2013 metais panaudojimas.

Valstybės investicijos

2.11. Valstybės investicijų programa (VIP) 2010-iesiems ir tolesniems metams. Viešos investicijos į socialinius objektus (mokyklas, ligonines, vaikų globą, bibliotekas, sporto centrus) ir infrastruktūrą (kelius bei inžinerinius tinklus). Didinti bendrai su struktūrinių fondų lėšomis finansuojamų viešųjų projektų paramą, mažinti savivaldybių ir kitų viešųjų subjektų indėlį.

2.12. Viešųjų investicijų projektų lėšas skirti pirmenybiniams objektams, kuriems gali būti užtikrinamas visas finansavimas. Pirmenybę suteikti projektams, geriausiai atitinkantiems energijos efektyvumo, ekonominio naudingumo ir inovacijų skatinimo reikalavimus.

2.13. Parengti mechanizmą, skatinantį būsto energetinį efektyvumą ir atsinaujinančių energijos išteklių naudojimą šiam būstui. Skatinti statyti tik tokius namus, kuriems keliami aukštesni nei minimalūs energijos efektyvumo reikalavimai, ir diegti pastatuose žaliają energiją. Svarstyti galimybę gražinti kaip paskatos priemonę dalinį gyventojų pajamų mokesčio subsidijavimą, taikyti PVM lengvatas ar kitas finansines priemones.

Savivaldybių finansai

2.14. Savivaldybių biudžetų subalansavimas. Padengti savivaldybių įsiskolinimus verslui. Didinti verslo ir savivaldybių (taip pat valstybės) įmonių ir organizacijų sudaromų sutarčių kontrolę, siekiant užtikrinti, kad laiku būtų įvykdomi sutartiniai įsipareigojimai (įskaitant finansavimą), ir numatant abipuses sankcijas už laiku neatliktus darbus ir pavėluotą atsiskaitymą už juos. Informaciją apie valstybės ir savivaldybių, valstybės ir savivaldybių institucijų bei

kontroliuojamų įmonių įsiskolinimus verslui pagal viešųjų pirkimų sutartis skleisti internetinėje erdvėje.

3. Socialinės apsaugos ir darbo ministerija

3.1. Valstybinio socialinio draudimo fondo (toliau – „Sodra“) pajamų ir išlaidų subalansavimas. Gražinti ankstesnę (Lietuvos Respublikos Seimui nusprendus didinti) valstybinio socialinio draudimo įmokų tarifą.

3.2. Struktūrinių reformų „Sodros“ sistemoje gairių rengimas. Rengiant struktūrines pertvarkas ir siekiant išvengti demografinės padėties blogėjimo, nustatyti maksimalias motinystės (tėvystės) išmokų ribas, sudaryti finansiškai patrauklias galimybes antrais vaiko priežiūros atostogų metais grįžti į darbo rinką, sumažinti darbuotojų mokamas „Sodros“ įmokas dirbantiems tėvams, auginantems du ir daugiau vaikų iki 20 metų.

3.3. Darbo santykių reguliavimo tobulinimas dalyvaujant visiems socialiniams partneriams.

4. Ūkio ministerija

4.1. Ekonominis atstovavimas užsienio šalyse. Ekonomistų diplomatų ir komercijos atašė skaičius valstybėse, kurių rinkos yra labai svarbios šalies pramonei ir verslui.

4.2. Parama verslui įsivainant už ES ribų esančias rinkas, įskaitant Rytų rinkas (Rusija, Baltarusija, Ukraina, Kazachija, Azerbaidžanas ir Gruzija), augančias Azijos rinkas (Kinija, Indija) ir kt.

4.3. Derinti eksporto skatinimo programą ir jos įgyvendinimo priemones. Investicijų skatinimo strategija ir jos įgyvendinimas.

4.4. Įgyvendinti numatytas finansinės inžinerijos priemones, finansuojamas struktūrinės paramos lėšomis, padaryti šias lėšas prieinamas verslui. Visokeriopa skatinti rizikos kapitalo fondų ir valdymo įmonių veiklą Lietuvoje, siekiant padidinti naujų darbo vietų skaičių, paskatinti inovacijas ir smulkaus ir vidutinio verslo augimą.

4.5. Atgaivinti kreditavimo sistemą. Padaryti prieinamus esamus kreditinius išteklius ir pritraukti naujų (įvertinti ES 2009 m. balandžio 7 d. paskelbtame komunikate C83 „Bendrijos laikinoji valstybės pagalbos priemonių sistema, siekiant padidinti galimybes gauti finansavimą dabartinės finansų ir ekonomikos krizės sąlygomis“ nurodytas galimybes).

5. Energetikos ministerija

5.1. Užtikrinti vartotojų teises liberalizuojant elektros energijos ir gamtinių dujų vidaus rinkas. Atskirti gamybos, transportavimo ir tiekimo nuosavybes, siekiant užtikrinti realią galimybę rinkos dalyviams pasinaudoti elektros ir dujų tinklais, – iki 2009 m. gruodžio 31 dienos.

5.2. Nuo 2010 iki 2012 metų nuosekliai suformuoti elektros energijos vidaus rinką. Pasirinkti prieinamiausią ir tinkamiausią Lietuvoje elektros biržos (aukciono) modelį, kuris leistų ypač atsakingai įvertinti vartotojų interesus ir jiems priimtina kainą.

5.3. Sudaryti palankias sąlygas plėtoti atsinaujinančių energijos išteklių Lietuvos kontinentinėje ir jūrinio šelfo dalyse naudojimą įgyvendinant Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą 2009/28/EB dėl skatinimo naudoti vietinių atsinaujinančių išteklių energiją. Sukurti tam tikslui teises ir ekonomines skatinimo priemones, optimizuoti energetinės sistemos galimybes. Iki 2009 m. gruodžio 31 d. parengti ir 2010 m. Seimo pavasario sesijoje priimti Lietuvos Respublikos įstatymą dėl atsinaujinančių išteklių naudojimo plėtros. Užtikrinti, kad iki 2010 m. birželio 30 d. atsinaujinantys energijos ištekliai sudarytų ne mažiau kaip 8 procentus galutinės energijos suvartojimo balanso, o biodegalai – 2 procentus transporto vartojamų degalų balanso, 2010 m. gruodžio 31 d. – atitinkamai 11 ir 3 procentus, 2011 m. gruodžio 31 d. – 15 ir 4 procentus.

5.4. Elektros energijos ir gamtinių dujų kainos pramonės vartotojams turi atitikti kaimyninių šalių Latvijos, Estijos, Suomijos ir Lenkijos kainų lygį, atsižvelgiant į transportavimo atstumus ir sąnaudas. Transportavimo veiklos pajamas ir pelną tikslinga skirti naujos kartos tinklų infrastruktūros gerinimui ir plėtrai, siekiant užtikrinti aukštą energijos išteklių transportavimo patikimumo lygį.

5.5. Skatinti efektyvų energijos išteklių naudojimą diegiant elektros energijos ir šilumos gamybą kogeneracijos principu (Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2004/8/EB nuostatų įgyvendinimas). Skatinti bendroves ir fizinius asmenis statyti kogeneracines elektrines, suteikiant finansinę paramą ir užtikrinant atliekinės elektros energijos priėmimą į tinklus. Neapmokestinti papildomais mokesčiais savoms reikmėms pagamintos ir suvartotos elektros energijos ir nereglamentuoti viešaisiais įsipareigojimais savo reikmėms vartojamos elektros energijos.

5.6. Įvertinti energetinių išteklių importo ir eksporto sąlygas. Importo sąlygos neturi riboti vartotojų laisvių ir teisių pasirenkant gamintojus ar tiekėjus už šalies ribų, vartotojams siekiant įsigyti energetinių išteklių saviems poreikiams – netaikyti papildomo apmokestinimo.

5.7. Įstatymo, numatančio akcizo nulinio tarifo nustatymą visuomeniniam ir komunaliniam transportui, naudojančiam suslėgtas gamtines dujas (toliau – SGD), priėmimas Lietuvos Respublikos Seime. SGD degalinių tinklo plėtros programa. Persvarstyti SGD naudojančio transporto taršos mokesčio dydį. Atsižvelgiant į ES direktyvą 2007/96/EB ir komunikatą ES KOM (2007) 551, numatyti šio kuro naudojimo plėtros galimybes ir įvertinti jo konkurencingumą.

6. Aplinkos ministerija

6.1. Teisės aktų projektų, numatančių supaprastintą detaliųjų planų rengimo, priėmimo ir tvirtinimo tvarką, rengimo eiga. Supaprastintos detaliųjų planų rengimo, priėmimo ir tvirtinimo tvarkos objektams, esantiems vidinėse ūkio subjektų ir Klaipėdos valstybinio jūrų uosto naudotojų teritorijose, rengimo eiga.

6.2. Atsižvelgiant į Valstybės audito 2009 m. vasario 20 d. ataskaitoje Nr. VA-P-30-1-3 nustatytą žemės paėmimo infrastruktūros plėtros projektams problemą, rengti įstatymų pakeitimų projektus, pagal kuriuos žemės paėmimo visuomenės poreikiams procesas būtų skaidomas į dvi dalis – paėmimą ir kompensavimą. Kompensavimas neturi stabdyti paėmimo proceso.

6.3. Numatyti galimybes statybų pramonės produkcijos kokybės kontrolę perduoti asocijuotosioms verslo struktūroms.

7. Susisiekimo ministerija

Geležinkelių transportas:

7.1. 2009 m. gruodžio 3 d. įsigaliosiančio Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (EB) Nr. 1370/2007 dėl keleivinio geležinkelių transporto viešųjų paslaugų įgyvendinimo eiga. Nustatyti valstybės perkamus socialiai reikalingus keleivinių traukinių maršrutus ir sudaryti sutartis su keleivių vežėju (akcinė bendrovė „Lietuvos geležinkeliai“ ar kitu vežėju) dėl šių maršrutų aptarnavimo bei valstybės finansavimo.

7.2. Taikyti ES direktyvų išimtį, suteikiančią Lietuvai teisę neliberalizuoti trečiųjų šalių tranzitinių vežimų (tranzito Kaliningrado kryptimi) geležinkeliu. Krovinių ir keleivių tranzito Kaliningrado kryptimi veiklą pavesti akcinei bendrovei „Lietuvos geležinkeliai“. Atsižvelgti į sąlygas, kad vykdant vežimą geležinkeliais kitomis kryptimis (išskyrus tranzitą Kaliningrado kryptimi) viešąja Lietuvos geležinkelių infrastruktūra nauji (privatūs) vežėjai galėtų naudotis lygiomis teisėmis kaip ir valstybei priklausanti akcinė bendrovė „Lietuvos geležinkeliai“.

7.3. Viešosios geležinkelių infrastruktūros finansavimui skirti dalį lėšų, surinktų iš akcizo už kurą, nemažinant akcizo lėšų dalies, skiriamos autotransporto infrastruktūrai finansuoti (kartu su Finansų ministerija).

Jūrų uosto plėtra

7.4. Mokesčio už valstybės turto naudojimą patikėjimo teise valstybės įmonei Klaipėdos valstybinio jūrų uosto direkcijai dydis. Nuo 2010 m. sausio 1 d. palikti anksčiau galiojusią redakciją, pagal kurią mokesčio dydis buvo 0,1 procento.

7.5. Jūrų uosto investicijų mastas. Rasti galimybę kasmet skirti ir panaudoti ne mažiau kaip 100 mln. litų, iš kurių valstybinis finansavimas (ne valstybės įmonės Klaipėdos valstybinio jūrų uosto direkcijos lėšos) sudarytų ne mažiau kaip 20 procentų.

7.6. Esminių sprendimų (konkretūs terminai, atsakingi vykdytojai, finansavimo šaltiniai ir kita) dėl „Baltmax“ krantinių statybos priėmimas ir terminų nustatymas.

7.7. Parengti Lietuvos Respublikos Klaipėdos valstybinio jūrų uosto įstatymo pakeitimo įstatymo projektą, leidžiantį uosto direkcijai sudaryti ilgalaikes sutartis dėl atskirų darbų ar paslaugų (pvz., triume susikaupusio vandens surinkimas ir kita), – iki 2009 m. gruodžio 31 dienos.

7.8. Persvarstyti 2008 metų pabaigoje patvirtintas Grunto kasimo jūrų ir jūrų uostų akvatorijose bei iškastų gruntų tvarkymo taisyklės – LAND 46A–2002 (kartu su Aplinkos ministerija).

7.9. Iki 2009 m. gruodžio 31 d. Aplinkos ir Susisiekimo ministerijoms suderinti esamų ir naujų „Natura 2000“ teritorijų steigimo Klaipėdos valstybinio jūrų uosto zonoje ribas.

7.10. Iki 2009 m. gruodžio 31 d. parengti ir pateikti Lietuvos Respublikos Vyriausybei teisės aktų, kuriuose būtų nustatyta supaprastinta uoste projektuojamų infrastruktūros ar supaprastintos infrastruktūros objektų planų derinimo tvarka, projektus. Nustatyti, kad derinimas vykdomas tik su įgaliota valstybės institucija (apskritis administracija ar kita įgaliota valstybės institucija). Tai gerokai paspartintų šių darbų atlikimą, leistų išvengti perdėtų biurokratinių reikalavimų, mažintų korupcijos galimybes (kartu su Aplinkos ministerija).

7.11. Iki 2009 m. gruodžio 31 d. parengti Lietuvos Respublikos Klaipėdos valstybinio jūrų uosto įstatymo ir kitų su juo susijusių teisės aktų pakeitimo projektus, kuriuose būtų aiškiai apibrėžta uosto infrastruktūra ir supaprastinta infrastruktūra. Tai leistų ateityje išvengti dviprasmybių rengiant uosto detaliuosius planus.

7.12. Parengti teisės aktų, supaprastinančių ES veikiančių ir uostų infrastruktūros darbų projektavimą, rekonstrukciją bei statybą vykdančių įmonių atėjimą į Lietuvos rinką, projektus, taip pat ES išduotų leidimų tokiems darbams ir sertifikatų pripažinimą Lietuvoje.

Keliai ir kelių transportas:

7.13. 2010 metais įgyvendinti Sanglaudos skatinimo veiksmų programoje numatyta priemonę „Ekologiško viešojo transporto plėtra“ (140 mln. litų).

7.14. Atnaujinti Kelių tiesimo ir priežiūros programos finansavimą, t. y. kaip numato įstatymas, 80 procentų kuro akcizo skirti atskaitymams kelių infrastruktūros reikmėms (kartu su Finansų ministerija).

Oro transporto sritis:

7.15. Lietuvos pasiekiamumas, skrydžių į Lietuvą ir iš Lietuvos kiekis ir dažnis.

8. Žemės ūkio ministerija

8.1. Institucionalizuoti pieno produktų eksporto klausimų kuravimą, paskiriant atsakingą asmenį (ar padalinį). Konsultuotis dėl eksportuojamų ir reeksportuojamų pieno ir kitų maisto produktų laboratorinių tyrimų derinimo ne tik su ES, bet ir kitomis eksporto šalimis.

9. Ministro Pirmininko tarnyba

9.1. Esminių struktūrinių pertvarkymų viešuosiuose sektoriuose, ypač socialinės apsaugos, sveikatos apsaugos ir švietimo srityse, gairių rengimas.

9.2. Priemonių plano kovai su kontrabanda parengimas, taip pat numatant:

9.2.1. Šiuo metu galiojančius apribojimus importui iš trečiųjų šalių – 40 vnt. cigarečių, 1 kg tabako ir 20 vnt. cigarilių ar cigarų – taikyti ir fiziniams asmenims. Turintieji ar laikantys didesnę kiekį baudžiami Administracinių teisės pažeidimų kodekse ir Baudžiamajame kodekse numatyta tvarka (praktika taikoma Prancūzijoje, Suomijoje, Ispanijoje, Austrijoje).

9.2.2. Gerinti kontroliuojančių ir operatyvinės veiklos institucijų techninę bazę ir jų darbo atskaitingumą Kaliningrado, Baltarusijos ir Lenkijos pasienio zonose šiais būdais: a) nupirkti didelio techninio lygio pralaidumo mobilųjį rentgeną, b) suformuluoti rinkos vidaus kontrolės institucijoms – policijos komisariatams – aiškius tikslus ir Vidaus reikalų ministerijos tinklalapyje įvesti viešą atsiskaitymą už atliktus darbus.

9.2.3. Vakarų Lietuvos Pagėgių rajonas yra vienas ryškiausių šešėlinės ekonomikos ir nepilnamečių įtraukimo į nelegalią veiklą centras – Socialinės apsaugos ir darbo ministerija turi aktyviai veikti siekdama užkirsti kelią šešėlinio verslo plėtrai.

Lietuvos Respublikos Vyriausybė
Ministras Pirmininkas

Andrius Kubilius

Lietuvos verslo darbdavių konfederacija
Tarybos pirmininkas

Rimantas Kveselaitis

Lietuvos pramoninkų konfederacija
Prezidentas

Bronislovas Lubys

Lietuvos Respublikos žemės ūkio rūmai
Pirmininkas

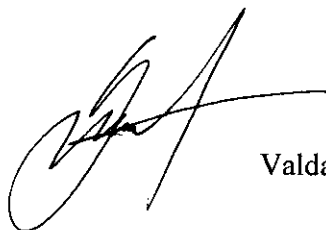
Bronius Markauskas

Asociacija „Investor’s Forum“
Vykdančioji direktorė

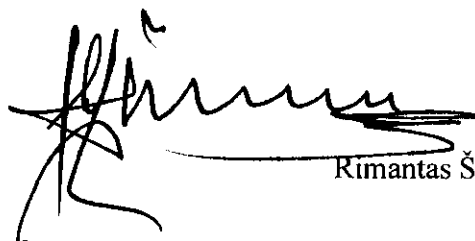
Rūta Skyrienė

Lietuvos verslo konfederacija / ICC Lietuva
Prezidentas

Valdas Sutkus

Lietuvos prekybos, pramonės ir amatų
rūmų asociacija
Generalinis direktorius

Rimantas Šidlauskas